

De betrokkenheid van allochtone ouders en autochtone ouders

Vershil tussen allochtonen en autochtonen bij jeugdvoorgeleidingen

Masterscriptie 2010
Sociale Wetenschappen
Universiteit Utrecht

N. Kinik

Studentennummer: 3134105

Opleiding: Master Orthopedagogiek (Forensischezorg)

Scriptiebegeleider: MSc S.E. Rap

September 2010

Inhoudsopgave:

• Abstract	3
• Inleiding	3
- <i>Oververtegenwoordigde groepen in criminaliteit</i>	3
- <i>Mogelijke verklaringen van de hoge criminaliteitscijfers onder allochtonen</i>	4
- <i>Gezin</i>	5
- <i>Ouders en justitie</i>	7
- <i>Verschil tussen allochtone en autochtone ouders</i>	8
- <i>De onderzoeksvragen</i>	8
• Methode van het onderzoek	10
- <i>Rechtbanken en RC's</i>	10
- <i>Participanten: eenheden en kenmerken</i>	11
- <i>Type onderzoek</i>	11
- <i>De observatielijst</i>	12
- <i>Validiteit en betrouwbaarheid</i>	13
• Resultaten	14
- <i>Cijfers</i>	14
- <i>Algemene beschrijving van de RC's en de rechtbanken</i>	16
- <i>Het verloop van de voorgeleidingen en opvallende gebeurtenissen</i>	18
- <i>Ouders tijdens de voorgeleiding en de bijbehorende cijfers</i>	21
• Conclusie en discussie	26
• Literatuurlijst	29
• Bijlage 1 (observatielijst)	32

Abstract

Background: This present study examines the difference between the involvement of the parents of Dutch children and the parents of immigrant children, at the pre-trial detention hearing before the youth court judge. **Method:** An observation list is used to measure the involvement of the parents at the hearing. During this study 21 court observations have been conducted. **Results:** In line with the predictions, there is a difference between the behavior and the attendance of Dutch and immigrant parents. **Conclusions:** There is indeed a significant difference in the attendance of the parents. The Dutch parents are often present at the pre-trial detention hearing. Furthermore there is a difference in the behavior, but this doesn't mean that there is also a difference in the involvement of the parents. **Keywords:** youth court, parents, immigrants, involvement, children.

Inleiding

Jeugdcriminaliteit is in Nederland een actueel onderwerp. Tot nu toe zijn er verschillende onderzoeken verricht naar feitelijke criminaliteitscijfers, behandelingen, recidivisten, veelplegers, etc. Uit wetenschappelijke onderzoeken komt naar voren dat er een oververtegenwoordiging is van jongeren met een niet-Nederlandse etniciteit in politie en justitie cijfers. De samenhang tussen etniciteit en criminaliteit onder jongeren blijft echter een gevoelig onderwerp (Van San, 2008). Desondanks zijn er in Nederland veel onderzoeken verricht naar de samenhang tussen deze twee factoren.

In de inleiding zal aandacht worden besteed aan de groepen die oververtegenwoordigd zijn in de criminaliteit en welke factoren hier invloed op kunnen hebben. Vervolgens zal uitgelicht worden hoe de allochtone en autochtone ouders reageren op justitiële reacties. Tenslotte zal er een conclusie gegeven worden van de onderzoeken die gebruikt zijn voor de inleiding van deze thesis.

Oververtegenwoordigde groepen in criminaliteit

Uit de monitor jeugdcriminaliteit (Van der Laan, Blom, Tollenaar, & Kea, 2009) blijkt, dat relatief gezien de meeste minderjarige verdachten van Marokkaanse afkomst zijn. De metingen worden gedaan op basis van het aantal jongeren uit de totale populatie van de

allochtone groepen in Nederland. Na de Marokkaanse jongeren komen de Antilliaanse en Surinaamse jongeren relatief vaak voor in cijfers. Deze resultaten zijn de redenen om verder onderzoek te verrichten naar de samenhang tussen etniciteit en jeugdcriminaliteit. De oorzaken waarmee jongeren te maken hebben, zijn namelijk meestal complex omdat er vaak meer dan één oorzaak is. Als oorzaak van jeugdcriminaliteit kan gedacht worden aan factoren als de persoonlijkheid van de jongere, gezin, leeftijdsgenoten, buurt, school en media (Dishion & Patterson, 2006).

Uit onderzoeken is gebleken dat de oorzaken van jeugdcriminaliteit onder allochtone jongeren anders kunnen zijn dan de oorzaken die aanwezig zijn bij autochtone jongeren (Bronfenbrenner, 1986). Doordat is bewezen dat allochtone jongeren relatief gezien in de meerderheid zijn in de jeugdcriminaliteit ten opzichte van autochtone jongeren, dient er een onderscheid gemaakt te worden tussen deze twee groepen.

Dit onderzoek heeft tevens een maatschappelijk belang. De allochtone jongeren komen namelijk vaak in de media met berichten dat ze overlast veroorzaken in buurten (Althoff, 2005). De maatschappij zou met verdere onderzoeken gebaat zijn en kunnen profiteren van de resultaten. Door de criminele gedragingen van jongeren wordt namelijk de maatschappij behoorlijk geraakt. De verstoring van de maatschappij is zowel in wetenschappelijke onderzoeken als in de media terug te vinden. Deze nieuwsberichten hebben invloed op zowel de (criminele) jongeren als op de mensen in de maatschappij (Althoff, 2008). Door te denken aan zowel de maatschappelijke belangen als de belangen van de jongeren, wordt in de wetenschap hard gezocht naar verklaringen en preventie- en interventiemethoden voor jeugdcriminaliteit. Voordat men op zoek gaat naar verklaringen en interventies, moet eerst gekeken worden naar de achtergronden van jeugdcriminaliteit (Nauta, 2008).

Mogelijke verklaringen van de hoge criminaliteitscijfers onder allochtonen

Er hoeft niet veel gezocht te worden naar de mogelijke verklaringen van de criminaliteit onder allochtone groepen. Een mogelijke verklaring zou de lage economische status van allochtone groepen kunnen zijn (Bovenkerk, 2009). De criminaliteitscijfers zijn hoger bij de groepen die in buurten wonen met relatief lage sociale economische status wonen dan groepen die in buurten met hogere sociale economische status wonen. De jongeren die in lage sociale economische buurten wonen zijn vaak vroege schoolverlaters en hebben vaak te maken met werkloosheid. De jongeren hebben minder succes in het bereiken van materiaal, hierdoor is de kans groter dat ze voor het illegale pad kiezen. Het feit dat allochtonen in buurten met lage sociale economische status zijn oververtegenwoordigd, neemt met zich mee dat deze factor

invloed zal hebben op de criminaliteitscijfers bij deze groepen (Leiber, Mack & Featherstone, 2009).

Een andere verklaring zou te maken hebben met de selectieve aandacht (Bovenkerk, 2009). Hierbij kan gedacht worden aan politieagenten die bijvoorbeeld een Marokkaan sneller zullen volgen dan een Nederlander. Volgens Van der Terre (1999) zijn de eenvoudige visuele kenmerken (etniciteit, taalgebruik en kledingstijl) niet doorslaggevend, maar wel genoeg om iemand in de gaten te houden, staande te houden of aan te spreken. Vooral jonge politieagenten die na 11 september zijn ingestroomd, worden meegevormd door de polarisatie die in Nederland heeft afgetekend na met name 11 september en na de moord op Theo van Gogh. Om tot een heldere conclusie te kunnen komen is echter verder onderzoek zeker vereist, omdat tot op heden hier geen duidelijkheid over is.

Tevens is de mate van integratie, ofwel het niveau van aanpassing aan de dominante groep belangrijk (Bovenkerk, 2009). Indien allochtonen met de dominante groep op ongeveer hetzelfde niveau zullen zijn met betrekking tot integratie, zal dit een negatieve invloed hebben op de criminaliteit. Vooral de sociaal economische integratie heeft hier invloed op. Met de sociaal economische integratie kan gedacht worden aan opleiding, werk, inkomen en huisvesting.

Snel integreren zou echter averechts kunnen werken, omdat de kans bestaat dat allochtonen achtergesteld worden als ze zich heel snel willen aanpassen. Dat zal een oorzaak zijn om op een ander manier de rechten proberen te krijgen waarop ze denken recht te hebben. Dit wordt ook wel de ‘strain-theorie’ of de spanningsbenadering genoemd (Nijboer, 2001). Deze benadering verklaart namelijk de criminaliteit als gevolg van de niet op elkaar afgestemde individuele aspiraties, wensen of behoeften ten opzichte van de mogelijkheden, verwachtingen en ideeën om deze op legitieme manier waar te maken. Dat is vooral het geval bij allochtonen die vaak een lagere sociale status hebben en minder toegang hebben tot legitieme middelen. Er zal dan vaker sprake zijn van normloosheid, waarbij bijvoorbeeld allochtone jongeren sneller criminele gedragingen zullen vertonen (Nijboer, 2001).

Gezin

Naast de belangrijke invloeden van de sociaal economische status en de integratie, is het gezin ook een belangrijke factor bij het ontstaan en de instandhouding van crimineel gedrag van jeugdigen (Ottens, Van der Zwaluw, Van der Vorst, & Engels, 2008; Junger-Tas, 1996).

Volgens het ecologisch model van Bronfenbrenner (1986) heeft het microsysteem van de jeugdige de meeste invloed op zijn ontwikkeling. Het microsysteem omvat de directe omgeving, welke bestaat uit de gezinsleden en de opvoeding in het gezin.

De risicofactoren die vanuit het gezin komen en die jongeren in zekere mate beïnvloeden, zijn onder meer de opvoedingsstijl, de gezinsinteracties, het gezinsfunctioneren en de problemen tussen de ouders (Dodge, Coie, & Lynam, 2006; Groenendaal, & Dekovic, 2000). Zoals eerder gezegd, kunnen deze factoren in verschillende mate invloed hebben op allochtone gezinnen dan op autochtone gezinnen. Dat heeft onder meer te maken met de culturele opvattingen van de gezinnen.

Een onderzoek dat is uitgevoerd door Werdmöler (2007) gaat over de gezinsfactoren die verklaringen kunnen geven over de criminaliteit onder allochtonen, met name de Marokkaanse jongeren. Volgens Werdmöler (2007) is opvoeding een belangrijk punt bij het verklaren van crimineelgedrag onder allochtonen. Vooral de opvoedingsstijlen van de meer traditionele gezinnen. Bij die traditionele gezinnen is vaders wil wet en moeder gaat over het huishouden. Naarmate kinderen ouder worden, wordt met vader de relatie afstandelijker. De ouders vrezen dat hun kinderen de normen en waarden van de westelijke samenleving overnemen. Dat leidt dan weer tot zorgen en problematische verhoudingen tussen ouders en kinderen. Tevens vinden ouders dat het onderwijs in Nederland te vrij is. Het onderwijs in Nederland is veel gericht op zelfstandigheid, individuele ontwikkeling en assertiviteit. Deze individualistisch gerichte ontwikkelingen van scholen staan tegenover de collectivistische aspecten (Hofstede, 2002). Door de vrees van de ouders over de Nederlandse samenleving en het vrije onderwijs in Nederland ontstaan er dus problematische verhoudingen tussen ouders en jongeren. Dit leidt tot normvervaging bij allochtone jongeren (Werdmöler, 2007).

De voornamelijk niet-westerse allochtonen in Nederland hebben vaak te maken met het collectivisme (Hofstede, 2002). Deze collectivistische cultuur hebben de allochtonen behouden van het land waar ze oorspronkelijk vandaan komen. De collectivistische cultuur verschilt met de individualistische cultuur die de autochtonen hanteren. Deze twee culturen kunnen daarom enigszins met elkaar botsen en dit wordt ook wel als cultuurconflict beschouwd (Leuw, 1997; Bervoets, & Van der Torre, 2007). De allochtonen die het collectivisme hanteren streven bijvoorbeeld naar gehoorzaamheid en respect. De dominante cultuur in Nederland behelst echter het individualisme. Dit perspectief streeft, zoals het woord het al aanduidt, naar zelfstandigheid en sluit de invloeden van de omgeving meer uit dan het collectivisme (Hofstede, 2002). Een ander verschil tussen beide culturen is de sociale controle die op de individuen wordt uitgevoerd. In tegenstelling tot de individualistische cultuur wordt

de sociale controle in de collectivistische cultuur uitgeoefend binnen de familie en eigen kring. Mede door de geringe integratie wordt de individualistische/Nederlandse cultuur als ‘vreemd’ en niet-eigen beschouwd. In dat geval is het voor allochtonen makkelijker om criminele gedragingen te rechtvaardigen in de Nederlandse samenleving (Leuw, 1997).

De allochtone jongeren in Nederland worden meestal thuis opgevoed met de collectivistische cultuur. Buiten hebben ze te maken met de individualistische cultuur die de dominante samenleving hanteert. Het feit dat deze twee culturen behoorlijk van elkaar kunnen verschillen, zorgt ervoor dat de jongeren het moeilijk kunnen krijgen in het dagelijkse leven. Het cultuurverschil is daarom tevens één van de oorzaken waarom allochtone jongeren oververtegenwoordigd zijn in de criminaliteit (Hofstede, 2002).

Ouders en justitie

Het is nu duidelijk dat gezinsfactoren (opvoedingsstijl, gezinsfunctioneren, etc.) een belangrijke rol spelen bij het ontstaan van criminaliteit onder jongeren. Dit feit brengt met zich mee dat het belangrijk is om de ouders bij juridische reacties te betrekken (Hauber, Zandbergen, & Toornvliet, 2000; Slump, Van Dijk, Klooster, & Rietveld, 2000). Onder andere om de mogelijke herhaling van het criminele gedrag van de jongere te voorkomen. Het Nederlands rechtssysteem heeft daarom ook dit belangrijke punt in het systeem verwerkt. Dat het gezin een relevante factor is, komt namelijk duidelijk naar voren. In de wet wordt aangenomen dat jeugdigen een beperkte verantwoordelijkheid hebben. Daarom kent het Nederlandse rechtssysteem een aparte juridische status voor minderjarigen. Dat wordt ook wel het jeugdstrafrecht genoemd. Een kenmerk van het jeugdstrafrecht is dat de ouders betrokken behoren te worden. De ouders hebben namelijk de plicht om hun kinderen op te voeden. Wanneer dat niet gebeurt, kunnen de ouders aansprakelijk zijn (De Blois, 2008).

Indien de jongere als verdachte in aanraking komt met politie, wordt hij/zij verhoord door de politie in overleg met de officier van justitie (De Bruijn, 2008). De ouders worden op de hoogte gesteld bij een aanhouding en verhoor van de jongere (Ministerie van Justitie, 2010). De verdachte jongere kan maximaal drie dagen in een politiecel inverzekering worden gesteld met een eventuele verlenging van drie dagen wat door de officier van de justitie wordt besloten. Uiterlijk binnen drie dagen en 15 uur na de aanhouding, moet de verdachte voor de rechter-commissaris (hierna: ‘RC’) verschijnen. De RC beslist of de verdachte naar huis mag gaan met eventuele beperkingen (bijvoorbeeld huisarrest). De RC kan ook beslissen dat de verdachte nog langer moet vast zitten (inbewaringstelling voor een periode van tien dagen). Vanaf het moment dat de jongere wordt opgepakt, worden verschillende instanties

ingeschakeld voor de jongere. Hierbij kan gedacht worden aan de Raad voor de Kinderbescherming en Bureau Jeugdzorg. Tijdens een voorgeleiding bij de RC kunnen naast de jongere, de Raad voor de Kinderbescherming, Bureau Jeugdzorg, advocaat en de ouders van de jongere aanwezig zijn (Ministerie van Justitie, 2008).

Verskil tussen allochtone en autochtone ouders

Om betrokkenheid van ouders bij justitiële reacties op een goede manier tot stand te brengen, is zowel bij allochtone ouders als autochtone ouders niet altijd eenvoudig. Naar het verschil tussen allochtone en autochtone ouders in betrokkenheid is in Nederland zeer beperkt onderzoek verricht. Eén van de weinige onderzoeken is verricht door Nijsten, Geense, Pels en Vollebergh (2002). Uit dit onderzoek blijkt dat de aanwezigheid van allochtone ouders in een aantal gevallen kleiner is dan autochtone ouders. Dit resultaat is naar voren gekomen door te meten hoe vaak ouders aanwezig zijn bij uitnodigingen van justitiële instanties. Het is echter duidelijk dat het niet altijd het geval is dat de aanwezigheid van allochtone ouders kleiner is dan autochtone ouders. Een belangrijk onderzoek dat laat zien dat niet altijd de allochtone ouders minder betrokken zijn dan autochtone ouders is verricht door Hakkert (1999). Volgens Hakkert (1999) zijn namelijk de allochtone ouders niet per se minder aanwezig dan autochtone ouders. In sommige gevallen zijn de allochtone ouders zelfs vaker aanwezig. Uit de beperkte onderzoeken komen verschillende resultaten naar voren. Thans kan nog niet met voldoende overtuiging geconcludeerd worden dat allochtone ouders verschillen in betrokkenheid bij justitiële reacties met de autochtone ouders.

De onderzoeksvragen

Gezien de verrichte onderzoeken is het duidelijk dat een onderscheid wordt gemaakt tussen allochtonen en autochtonen in wetenschappelijke onderzoeken wanneer men naar verklaringen van criminaliteit zoekt. De achtergrondkenmerken van beide groepen kunnen namelijk enorm verschillen. De verschillen zijn onder meer te verklaren door de cultuur waar de allochtone groepen in leven in vergelijking met de dominante (Nederlandse) cultuur. De meeste allochtone ouders worden namelijk wat betreft de opvoeding beïnvloed door de collectivistische waarden en normen en de autochtone ouders worden beïnvloed door de individualistische waarden en normen. Dit verschil verklaart onder meer waarom autochtone ouders anders omgaan met het kind dan allochtone ouders. Kenmerken die in de Nederlandse/individualistische cultuur centraal staan, zijn bijvoorbeeld: ‘zelfstandigheid’ en ‘onafhankelijkheid’. Dit in tegendeel tot de meeste allochtone groepen in Nederland die naar

‘gehoorzaamheid’ en ‘respect’ streven. De vraag is nu hoe ouders omgaan met hun kind dat in aanraking komt met justitie en voorgeleid wordt bij de RC. Door de culturele verschillen kan men denken dat de Nederlandse ouders hun kind minder zullen ondersteunen omdat zij de onafhankelijkheid van hun kind op prijs stellen. Vooral als de jongere al bijna 18 jaar oud is, zal hij/zij maar zelf zijn/haar probleem moeten oplossen. Bij allochtone ouders kan men zich afvragen of de ouders ‘schaamte’ tegenover de samenleving waarin ze leven zwaarder laten wegen en daardoor de jongere niet meer in het gezin willen.

Om tot verklaringen te komen, zal worden onderzocht of de allochtone ouders een verschil maken in betrokkenheid vergeleken met de autochtone ouders. De hoofdvraag luidt dan als volgt:

- *In hoeverre bestaat er een verschil in betrokkenheid tussen allochtone ouders en autochtone ouders bij de jeugdvoorgeleiding bij de rechter-commissaris?*

Om tot resultaten te komen, wordt gebruik gemaakt van de volgende deelvragen:

- *Bestaat er een verschil tussen de allochtone en autochtone ouders bij het deelnemen aan de voorgeleiding?*
- *Bestaat er een verschil tussen allochtone en autochtone ouders met betrekking tot de omgang met de jongere tijdens de voorgeleiding?*

De resultaten van dit onderzoek kunnen worden gebruikt bij verdere onderzoeken die verricht worden om naar verklaringen te zoeken waarom allochtone ouders in betrokkenheid bij rechtszaken zouden kunnen verschillen met autochtone ouders. Er zijn in Nederland zeer beperkte onderzoeken die naar het verschil tussen allochtone ouders en autochtone ouders kijken bij jeugdvoorgeleidingen bij de RC. Met dit onderzoek wordt ernaar gestreefd om een bijdrage te leveren aan de wetenschap waarin een tekort is over dit soort vraagstukken.

In deze thesis wordt hierna de methode van het onderzoek beschreven. Waarin onder meer het type onderzoek, de participanten, rechtbanken en RC’s in het algemeen worden beschreven. Na het methodedeel zullen de resultaten uitgewerkt worden. Met behulp van de resultaten worden tenslotte de conclusie en discussie beschreven.

Methode van onderzoek

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van jeugdvoorgeleidingen die bij de RC's hebben plaatsgevonden. Voor de verzameling van de data zijn er bij drie rechtbanken in Nederland observaties verricht. De rechtbanken waar dit onderzoek is verricht, zijn in verschillende steden van verschillende provincies gevestigd, namelijk: Alkmaar, Rotterdam en Utrecht.

Rechtbanken en de RC's

Het bijwonen van jeugdvoorgeleidingen gaat niet zomaar in Nederland. Om toegang te krijgen tot deze voorgeleidingen bij de RC's moet men contact opnemen met de RC of de griffiers hiervan. Het is hierbij opgevallen dat elke RC haar/zijn persoonlijke beslissing mag geven. Niet alle RC's willen namelijk meewerken en toestemming hiervoor geven. De meest voorkomende reden is dat het om een jeugdige gaat en daarom de voorgeleiding gesloten moet zijn.

Na het krijgen van de toestemming om te mogen observeren, hebben de griffiers in Alkmaar gebeld om door te geven wanneer er voorgeleidingen zouden zijn. Deze voorgeleidingen worden niet ruim van tevoren gepland. Uiterlijk één dag van tevoren weten ze dat er een jeugdvoorgeleiding zal zijn. Daarom werd of op de dag of een dag ervoor gebeld. Bij rechtbank Utrecht moet men zelf bellen om dagelijks te vragen of er jeugdvoorgeleidingen zijn. De samenwerking met de hoofdofficier van rechtbank Rotterdam was het prettigst. Daar heeft namelijk de hoofdofficier de observator elke avond een e-mail gezonden met de planning van de voorgeleidingen voor de volgende dag.

Voordat de voorgeleiding beginnen hebben vrijwel alle RC's de observator een uitleg gegeven over het delict en of (indien het geval) de jongere al eerder is geweest. Wanneer de jongere met de parketpolitie naar binnen komt, komt meestal iemand van de Raad voor de Kinderbescherming en de advocaat met eventueel de ouders. Het hing per RC af of hij/zij de observator had voorgesteld en om toestemming vroeg voor de observator om te kunnen observeren. Er zijn ook RC's geweest die de observator helemaal niet hadden voorgesteld en meteen zijn gestart. Bij alle voorgeleidingen op één na hadden de deelnemers aan de voorgeleiding geen bezwaar. Bij één van de voorgeleidingen had echter de advocate bezwaar op de aanwezigheid van de observator, omdat zij vond dat haar cliënt dan minder vrij zijn verhaal zou kunnen vertellen. De RC heeft haar bezwaar opgenomen in het rapport maar ging er niet mee akkoord en mocht de observator er toch bij zitten. Hieruit kan tevens opgemaakt worden dat de RC mag beslissen wie er wel of niet bij de voorgeleiding aanwezig mag zijn. In

totaal zijn er 11 verschillende RC's gezien. Waarvan vijf RC's in Rotterdam, drie RC's in Alkmaar en drie in Utrecht.

Participanten: eenheden en kenmerken

De eenheden van dit onderzoek zijn ouders waarvan het gedrag wordt geobserveerd naast de jongere en de RC. Bij de jeugdvoorgeleidingen bij de RC's kunnen er jongeren zitten tussen 12 en 18 jaar. Het kenmerk van de ouders dat van belang is voor het onderzoek is de etniciteit. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen allochtone ouders en autochtone ouders. Indien de ouders van een jongere van verschillende etniciteit zijn, zal ook geobserveerd worden hoe de ouders reageren tijdens de voorgeleiding. Indien er duidelijke verschillen opgemerkt zullen worden tussen de verschillende allochtone groepen, zal dit bij het onderdeel 'resultaten' naar voren worden gebracht.

Type onderzoek

Met behulp van de observaties wordt tot de verzameling van de data gekomen. Met behulp van de observatielijst waarin onder meer algemene informatie en informatie over de communicatie en houding van de ouders zijn vermeld, kan geschreven worden wat er geobserveerd wordt (zie bijlage 1). Het aantal observaties dat bij drie rechtbanken in Nederland is afgenomen is in totaal 21. De plaatsen van de rechtbanken waar de observaties hebben plaatsgevonden, zijn in verschillende steden gevestigd, namelijk: Alkmaar, Rotterdam en Utrecht. Hier is bewust voor gekozen om te kunnen observeren of de ouders in verschillende gebieden van Nederland zich eventueel anders gedragen bij de voorgeleidingen.

Aangezien er gebruik wordt gemaakt van observatielijsten, heeft het onderzoek een kwalitatief karakter. Het aantal onderzoekseenheden (21) is tevens geschikt voor het kwalitatief sociologisch onderzoek (Robson, 2002). Met dit onderzoek wordt namelijk gekeken naar de communicatie van de ouders met het kind, de communicatie tussen de RC en de ouders en de belangstelling die de ouders voor de voorgeleiding bij de RC tonen.

Het kwalitatief sociologisch onderzoek dat voor de dataverzameling is gekozen, heeft haar voordelen en haar nadelen. De voordelen zijn onder meer het kunnen representeren van de werkelijkheid. De observaties van dit onderzoek worden namelijk in de natuurlijke omgeving uitgevoerd. Daarnaast weten de respondenten niet altijd dat zij worden geobserveerd. Dit hangt namelijk van de RC af. Soms stelt de RC de observator niet voor en vraagt helemaal niet naar een toestemming. Maar in sommige gevallen vraagt de RC wel naar toestemming van de ouders, jongere en de advocaat. Indien de RC de observator niet voorstelt

en niet uitlegt waarom de observator bij de voorgeleiding zit, wordt enigszins de response bias uitgesloten. De response bias houdt in dat de respondenten, die weten dat zij geobserveerd worden, zich anders, meer sociaal wenselijk gedragen, dan dat zij normaal gesproken zouden doen, omdat zij weten dat ze een ‘object van onderzoek’ zijn. De reactieve observatie is een voorbeeld van de response bias. Dan weet de respondent dat hij/zij wordt geobserveerd, hiermee heeft dan ook de observatie zelf invloed op de respondent. Door middel van een onopvallende observatie in sommige gevallen is in dit onderzoek niet-reactief geobserveerd. Het nadeel van het kwalitatief sociologisch onderzoek is onder meer dat er ruimte is voor interpretatie van de observeerder, dus zal er sprake zijn van enige subjectiviteit (Robson, 2002).

De observatielijst

Eerder is ook beschreven dat er gebruik gemaakt wordt van een observatielijst tijdens het observeren. Ook is er ruimte om opvallende situaties zelf te noteren. De observatielijst zelf bestaat uit de volgende onderdelen: algemeen, gegevens jeugdige verdachte, aanwezigen, communicatie RC – ouders van verdachte en communicatie ouders. Per onderdeel zijn er specifieke vragen waarop met JA/NEE of met een schaal van 1 t/m 5 antwoord gegeven kan worden en waarnaast een ruimte is voor verduidelijking.

Om de betrokkenheid van de ouders te kunnen observeren, is er gebruik gemaakt van bijvoorbeeld de volgende begrippen: aanwezigheid van ouders, verhaal van de ouders, emotie van de ouders, spraakzaam, taalbeheersing, begrip (zie bijlage 1 voor de hele observatielijst). Tijdens het beoordelen van de observatielijst zal naar het verschil gekeken worden hoe de ouders zich gedragen tegenover de jongere. Begrijpen ze bijvoorbeeld waarom de jongere daar zit? Zijn de ouders boos op de jongere? Tonen ouders belangstelling? Heeft de taalbeheersing te maken met het eventueel verschil tussen allochtone en autochtone ouders? Per onderdeel zal gekeken worden naar het eventuele verschil.

Aangezien er 21 observaties met behulp van de observatielijsten zijn verricht, is het analyseren van de data haalbaar wanneer er per observatielijst wordt geïnventariseerd. Er is daarom ook hiervoor gekozen. Per observatielijst zullen de algemene uitkomsten en opvallende uitkomsten beschreven worden. Uiteraard zullen de verschillen of overeenkomsten tussen allochtone en autochtone ouders onderzocht worden met de observatielijst en de daarbij horende notities.

Validiteit en betrouwbaarheid

De validiteit van dit onderzoek is beperkt omdat er 21 jeugdvoorgeleidingen worden geobserveerd. De validiteit wordt geprobeerd te optimaliseren door de response bias uit te sluiten, zodat de observatie geen invloed heeft op het gedrag van de respondenten. Men zou voorzichtig moeten zijn met het gebruiken van de resultaten van dit onderzoek, omdat de 21 voorgeleidingen niet genoeg zouden kunnen zijn voor de externe validiteit. Tevens is het van belang om te weten dat er sprake kan zijn van subjectiviteit, omdat er maar één observator is. Echter, de observatielijst die voor het observeren wordt gebruikt en het gekozen type onderzoek (kwalitatief) is van groot belang voor het observeren van de ‘werkelijkheid’ en een meer zuiverdere uitkomst. De betrouwbaarheid wordt vergroot door het onderzoek nauwkeurig te beschrijven en door het gebruik van de observatielijst (Bergsma, 2003).

Resultaten

In dit stuk zullen de resultaten worden beschreven die voortkomen uit de observaties. De observatielijsten zijn één voor één geanalyseerd worden. Vervolgens zullen de verschillen, overeenkomsten en opvallende aspecten van de voorgeleidingen beschreven worden. Gezien de vraagstelling zal uiteraard voornamelijk naar de overeenkomsten en verschillen gekeken worden van allochtone en autochtone ouders met betrekking tot de betrokkenheid bij de voorgeleiding. Alloctonen bestaan uit verschillende etnische groepen. Daarom zullen alle groepen niet over één kam geschoren worden en zal de etniciteit genoemd worden wanneer er voorbeelden worden gegeven.

Cijfers

In totaal zijn er 21 jeugdvoorgeleidingen geobserveerd. In tabel 1 zijn de exacte cijfers weergegeven over de voorgeleidingen en participanten.

Tabel 1. *Cijfers met betrekking tot de geobserveerde jeugdvoorgeleidingen*

	Rotterdam	Utrecht	Alkmaar
Aantal geobserveerde jeugdvoorgeleidingen	12	4	5
Allochtone jeugdige verdachten	10	3	3
Aanwezigheid allochtone ouders	2	3	2
Autochtone jeugdige verdachten	2	1	2
Aanwezigheid autochtone ouders	1	1	2

Er zal een beschrijving worden gegeven van de getallen die naar voren zijn gekomen naar aanleiding van de observaties die in drie verschillende rechtbanken zijn verricht. Alle jeugdige verdachten waren jongens, dus er waren geen meisjes die zijn geobserveerd.

In Rotterdam waren de meeste verdachten van Antilliaanse afkomst, namelijk vijf jongeren. De Turken waren de tweede grootste groep (drie), die gevolgd werden door twee Nederlandse jongeren en tenslotte was er één Marokkaan en één jongere waarvan de achtergrond onbekend was. Wel was duidelijk dat hij geen Nederlandse achtergrond had. De RC wist ook niet wat voor achtergrond hij had, omdat het niet in het dossier van de verdachte was vermeld. In Rotterdam zijn slechts twee keer beide ouders aanwezig geweest bij de voorgeleiding (één keer Turks en één keer Nederlands), één keer alleen een moeder (Nederlands) en tien keer geen van beide ouders.

In Utrecht waren er drie Marokkaanse verdachten en één Nederlandse. Van de Nederlandse verdachten waren beide ouders aanwezig. Eén van de Marokkaanse verdachten had zijn moeder bij zich en twee andere verdachten de vaders.

In Alkmaar waren er twee Marokkaanse verdachten, twee Nederlanders en één Antilliaan. Eén Nederlandse verdachte was de enige met beide ouders, één Antilliaan had geen ouders bij de voorgeleiding en van de overige verdachten waren alleen de moeders aanwezig.

Opvallend was dat in Rotterdam de ouders het vaakst niet aanwezig zijn. Voor de rest was opvallend dat met name bij Marokkaanse allochtonen er een oom was die zeer betrokken was en aanwezig was bij de voorgeleiding. Dit is twee keer voorgekomen. Twee keer waren er ook neefjes aanwezig, maar van de RC mochten ze niet bij de voorgeleiding aanwezig zijn.

De leeftijden van de jeugdige verdachten zijn in tabel 2 weergegeven. De gemiddelde leeftijd van alle verdachten van de drie rechtbanken was 16.05 jaar. In Rotterdam was de gemiddelde leeftijd 15.75, in Utrecht was de gemiddelde leeftijd 16.25 en in Alkmaar was de gemiddelde leeftijd 16.75 jaar.

Tabel 2. *Cijfers met betrekking tot de leeftijden van de jongeren in de drie rechtbanken*

	Rotterdam	Utrecht	Alkmaar
18 jaar	-	-	1
17 jaar	5	3	1
16 jaar	3	-	2
15 jaar	2	-	-
14 jaar	1	1	-
13 jaar	-	-	-
12 jaar	1	-	-
Onbekend			1

Mensen van de Raad voor de Kinderbescherming en Bureau Jeugdzorg waren bijna altijd aanwezig. Indien er iemand niet aanwezig was, dan kwam dat door het te snel voorgeleiden van de jongere bij de RC. Dan werd er wel altijd een rapport naar de RC toegezonden. De RC las ook altijd het rapport nauwkeurig door en besprak het tijdens de voorgeleiding met de jongere en eventueel de ouders. De Raad voor de Kinderbescherming en Bureau Jeugdzorg hadden daarom ook altijd een bijdrage aan de jeugdvoorgeleiding.

Algemene beschrijving van de RC's en de rechtbanken

De jeugdvoorgeleidingen bij de RC's vinden plaats in kamers. In Rotterdam komen de jongeren in de kamer van de RC's; de RC's hebben namelijk een vaste plek met een naambord naast de deur hangen. In Utrecht hebben de RC's ook een aparte kamer. In Alkmaar is er geen sprake van een aparte kamer voor de RC's. Daar zijn de kamers ook groter vergeleken met de kamers van Rotterdam en Utrecht. Tevens is het opvallend dat de kamers in Rotterdam en Utrecht heel rommelig zijn, vol met boeken, dossiers, papieren, etc. Dat heeft wellicht te maken met het gebruik van de kamer als kantoor. De RC's zitten daar de hele dag, waardoor het ook logisch is dat de kamer druk is met materiaal dat niet per se te maken heeft met de voorgeleiding. In Alkmaar is dat anders. Daar is namelijk de kamer waar de voorgeleiding plaatsvindt heel erg geordend. Er is alleen een dossier van de jongere op de tafel van de jongere. Het lijkt in Alkmaar daarom ook formeler te gaan, omdat de kamers kaal zijn en een koude sfeer hebben, terwijl de kamers in Rotterdam en Utrecht veel voller en daarom ook een warmere sfeer hebben. Ook de afmetingen van de kamers in Alkmaar zijn groter dan de kamers in Rotterdam en Utrecht.

Een ander verschil tussen de drie rechtbanken is de aanwezigheid van de parketpolitie tijdens de voorgeleidingen. Bij alle voorgeleidingen in alle rechtbanken worden de jongeren gebracht door de parketpolitie en ook weer opgehaald na de voorgeleiding. Echter, tijdens de voorgeleiding zit de parketpolitie er niet altijd bij. In Alkmaar is er één politieagent die er altijd bij zit, terwijl in Utrecht twee politieagenten aanwezig zijn tijdens de voorgeleiding. In tegenstelling tot Alkmaar en Utrecht zit er helemaal geen politie bij de voorgeleiding in Rotterdam. Volgens een RC in Rotterdam heeft dat te maken met de ruimte die ze hebben. Zoals eerder beschreven, is de kamer in Rotterdam kleiner vergeleken met bijvoorbeeld de kamer in Alkmaar. Hierdoor kiezen ze in Rotterdam niet voor een aanwezige politieagent tijdens de voorgeleiding. De RC mag wel de politie vragen om er bij te zitten als de RC dat nodig acht, bijvoorbeeld bij vermoeden van gevaar. Tevens is er ook een verborgen alarmknopje onder de tafel van de RC voor het geval er iets gevaarlijks gebeurt en de politie niet aanwezig is bij de voorgeleiding. De RC kan dan op het knopje drukken en zal dan de politie binnen een paar seconden in de kamer zijn.

Tevens zijn er tussen de rechtbanken verschillen met betrekking tot de tijd die ze aan de persoonlijke situatie van de jongere besteden. Waarom over de persoonlijke situatie van de jongere verdachte wel in Alkmaar uitgebreid wordt gesproken en niet in Rotterdam kan te maken hebben met de tijd die ze aan een voorgeleiding willen besteden. In Rotterdam zijn er namelijk veel meer jeugdige voorgeleidingen dan in Alkmaar. Er zijn bijvoorbeeld in

Rotterdam op 24 juni 2010 wel zes jeugdvoorgeleidingen geweest. Tijdens de periode van dit onderzoek (vanaf februari 2010 tot augustus 2010) is dit nooit in Alkmaar voorgekomen. Het aantal voorgeleidingen in Alkmaar die voor dit onderzoek zijn geobserveerd, is daarom veel lager dan in Rotterdam. In Alkmaar is het voorgekomen dat er maar één voorgeleiding per twee à drie weken is geweest. Vanwege het lage aantal van de jeugdvoorgeleidingen in Alkmaar, is er ook besloten om observaties te verrichten in Utrecht. De observaties in Utrecht zijn daarom ook later begonnen (juni). De gemiddelde tijd voor een voorgeleiding in Rotterdam en Utrecht is 30 minuten, terwijl het voor Alkmaar 60 minuten is. Dit resultaat laat ook duidelijk zien dat er in Alkmaar tijdens de voorgeleiding meer aandacht besteed wordt aan de jongeren dan in Rotterdam en Utrecht.

De verschillende aantallen met betrekking tot het aantal voorgeleidingen heeft waarschijnlijk ook met de stad zelf te maken. Rotterdam is namelijk een drukbevolkte stad vergeleken met Alkmaar. Rotterdam is tevens een stad met relatief meer allochtonen dan Alkmaar. Het is ook opvallend dat de meeste jongeren die voor dit onderzoek zijn geobserveerd van Antilliaanse (vijf) afkomst. Aangezien de allochtone jongeren relatief gezien oververtegenwoordigd zijn in de criminaliteit, is het ook logisch dat Rotterdam met meerdere allochtonen een hoger cijfer voor criminaliteit zal vertonen dan Alkmaar.

Bij de voorgeleidingen in de drie rechtbanken mogen verschillende mensen aanwezig zijn. Deze zijn als volgt: RC, griffier, observator, verdachte jongere, advocaat, Raad voor de Kinderbescherming, Bureau Jeugdzorg en de ouders. Behalve de observator, hoeven deze mensen geen bijzondere toegang te vragen aan de RC. Deze mensen mogen automatisch aanwezig zijn bij de voorgeleiding. De ouders mogen echter in Rotterdam niet aanwezig zijn *tijdens* de voorgeleiding. Zij worden *vóór* de voorgeleiding geroepen. De RC bespreekt dan met de ouders zonder dat de jongere aanwezig is over de thuissituatie en vraagt naar de persoonlijke omstandigheden van de jongere verdachte. Volgens twee RC's mogen de ouders niet aanwezig zijn bij de voorgeleiding in het belang van de jongere. Als ouders aanwezig zijn tijdens de voorgeleiding kan het zijn dat de jongere minder snel de waarheid vertelt en/of minder spraakzaam is. Tevens kan het ook voorkomen dat de ouders zich gaan bemoeien met het verhaal dat de jongere wil vertellen. Dat willen de RC's voorkomen door met de ouders voor de voorgeleiding te praten en niet tijdens de voorgeleiding waarbij de jongere aanwezig is. Een andere verklaring van een RC in Rotterdam is de veiligheid die in gevaar kan worden gebracht als de ouders erbij zitten. Aangezien er geen politie bij kan zitten tijdens de voorgeleiding in verband met de kleine ruimte, kan het gevaarlijk zijn voor de RC als óók de ouders aanwezig zijn tijdens de voorgeleiding. Dezelfde RC heeft namelijk verteld dat hij een

keer is aangevallen door de verdachte. Hij wilde zich niet de situatie voorstellen dat een jongere dit deed waarbij ook gefrustreerde ouders bij zouden zijn. Er zijn namelijk volgens de RC voldoende ouders die het er niet mee eens zijn dat hun kind wordt opgepakt en wordt voorgeleid.

Het verloop van de voorgeleidingen en opvallende gebeurtenissen

Voordat de verdachte jongere door de RC wordt geroepen voor de voorgeleiding, bereidt de RC zich voor door het dossier grondig te bestuderen. In het dossier is onder meer het rapport van de officier te vinden waarin is beschreven waarvan de jongere wordt verdacht en waarin de eis tot schorsing van de jongere of de vordering van de inbewaringstelling, oftewel het verzoek van de officier is beschreven. Voorts zit het rapport van de Raad voor de Kinderbescherming in het dossier van de jongere. In dat rapport zijn de thuissituatie, school(problemen), vriendenkring, vrijetijdsbesteding, etc. van de jongere beschreven. Wanneer de RC het dossier heeft bestudeerd weet hij/zij al veel over de jongere verdachte. Daarom gaan niet alle RC's juist de punten die in het dossier zijn opgenomen nogmaals vragen. Dat vinden voornamelijk de RC's in Rotterdam dubbelop. Ze vragen alleen naar informatie aan zowel de ouders als de jongere als een onderdeel ontbreekt in het rapport van de Raad voor de Kinderbescherming. De RC's in Alkmaar vragen echter wel uitgebreid naar de gezinssituatie, school, etc. In Utrecht vragen de RC's er ook naar, maar niet zo uitgebreid. Het lijkt erop dat de RC's in Utrecht er naar vragen omdat de RC's er naar 'behoren' te vragen. Ze vragen namelijk heel globaal naar de persoonlijke situatie van de jongere en gaan er niet verder op in. Het rapport van de Raad voor de Kinderbescherming is één keer bekeken door de observator. Daar heeft één RC toestemming voor gegeven. De overige RC's hebben niet het rapport aan de observator gegeven om erin te kijken.

Na het bestuderen van het dossier van de jongere wordt meestal door de griffier de verdachte jongere opgeroepen door de parketpolitie te bellen. De politie brengt de jongere naar de kamer waar de voorgeleiding zal plaatsvinden. Direct daarna of ervoor komt de advocaat en indien aanwezig iemand van de Raad voor de Kinderbescherming, Bureau Jeugdzorg en de ouders van de jongere. De RC begint dan met de zitting door eerst de aanwezigen voor te stellen. Zoals in het methodedeel is benoemd, wordt de observator niet altijd voorgesteld. Naast de RC zit de griffier achter de computer die typt wat er tijdens de voorgeleiding wordt gezegd. De jongere zit altijd precies tegenover de RC. Naast de jongere zit de advocaat en aan de andere kant van de jongere zitten de ouders indien zij aanwezig zijn. Mensen van de Raad voor de Kinderbescherming en/of van de Bureau Jeugdzorg zitten naast

de ouders. De parketpolitie in Alkmaar zit altijd bij de deur en één politieagent in Utrecht zit bij de deur en de andere politieagent aan de andere kant van de kamer. De observator mocht meestal dicht bij de griffier zitten.

Nadat de RC de aanwezigen heeft voorgesteld, vertelt hij de jongere wat de bedoeling is van de zitting. De RC's beginnen met het bespreken van de feiten en gronden. Dit zijn juridische termen, de RC's leggen dan ook uit wat er bedoeld wordt met die termen. Zodoende wordt er eerst begonnen met het rapport van de officier van justitie. De RC zegt er ook meteen bij dat de jongere het recht heeft op zwijgen. Het is drie keer van de 21 voorgeleidingen voorgekomen dat de jongere verdachte gebruik heeft gemaakt van het zwijgrecht (twee keer in Utrecht en één keer in Rotterdam). De voorgeleiding waar één van de jongeren gebruik heeft gemaakt van zijn zwijgrecht in Utrecht ging er hevig aan toe. De RC wilde namelijk bepaalde dingen weten, terwijl de jongere zich telkens beriep op zijn zwijgrecht. De RC wilde toch nog weten hoe hij zich voelde en of hij wist waarom hij daar zat. Toen heeft de advocaat heel duidelijk aangegeven dat zijn cliënt niets zal zeggen en dat zijn cliënt recht op zwijgen heeft. Deze voorgeleiding was de enige voorgeleiding waarbij de RC de jongere toch probeerde te laten praten. Hoewel het niet per se over het delict zou gaan, wilde de verdachte absoluut niks zeggen. De overige twee voorgeleidingen waarbij de jongeren zich hebben beroepen op hun zwijgrecht, hebben de RC's direct geaccepteerd en zij hebben daarom ook niks meer aan de jongere gevraagd. Zij gingen vervolgens verder met de Raad voor de Kinderbescherming en of de advocaat.

Nadat de RC in het begin van de voorgeleiding aan het woord is geweest, bespreekt hij het delict met de jongere (indien hij zich natuurlijk niet beroept op het zwijgrecht). Over het algemeen zijn de jongeren heel duidelijk met hun verhaal. Ze hebben precies uitgelegd wat er was gebeurd en met wie ze waren. Ze geven ook op elke vraag van de RC een antwoord. Daarnaast spraken ze zich nooit tegen en waren bewust van het wel of niet schuldig zijn van het delict. Het is één keer voorgekomen dat een (Turkse) jongere verdachte in Utrecht heel duidelijk liet zien dat hij spijt had van wat hij had gedaan. Hij heeft ook tijdens de voorgeleiding een aantal keer gehuild.

Nadat de jongere, advocaat, Raad voor de Kinderbescherming, Bureau Jeugdzorg en eventueel de ouders aan het woord zijn geweest, wijst de RC erop dat hij/ zij zal beslissen of de jongere verdachte voor 14 dagen vast moet zitten. Hij beoordeelt dit op basis van de feiten, gronden, het verhaal van de jongere en de persoonlijke situatie van de jongere. Tevens wordt rekening gehouden met het advies van de Raad voor de Kinderbescherming, omdat de Raad voor de Kinderbescherming heeft onderzocht in wat voor een situatie de jongere verdachte

leeft. De RC bespreekt met de Raad voor de Kinderbescherming en Bureau Jeugdzorg de persoonlijke situatie van de jongere. Aan de ouders wordt meestal gevraagd of ze wat willen zeggen over het delict en of ze vragen hebben. Indien de RC beslist dat de jongere wordt geschorst en naar huis mag gaan, wordt hij ook afgegeven bij de ouders. In Rotterdam is het echter twee keer voorgekomen dat de ouders van de geschorste jongere niet aanwezig waren. De RC heeft toen de toestemming gegeven aan de jongere om met de advocaat of iemand van jeugdzorg mee te gaan.

In Alkmaar zijn er in totaal vijf observaties verricht. De (enige) twee Nederlandse jongeren en één Marokkaanse jongere waren geschorst en mochten dus mee met de ouders. De overige twee (allochtone) jongeren werden niet geschorst en moesten vast zitten. In Rotterdam zijn er in totaal twaalf voorgeleiding geobserveerd. Er zijn vier jongeren niet geschorst, waarvan één Nederlands, één Antilliaan en twee Turkse verdachten. Op één na werd de rest wel geschorst. Die Antilliaanse jongere werd namelijk geweigerd, omdat er niet genoeg gronden waren. Dit betekende voor de Antilliaanse jongere dat hij dus niet vervolgd kon worden op basis van de huidige gegevens. In Utrecht zijn er in totaal vier voorgeleiding geobserveerd. Hiervan zijn twee jongeren geschorst waarvan één Nederlandse jongere die naar huis mocht gaan en één Marokkaanse jongere die voorwaardelijk was geschorst en naar de Den Dolder (gesloten opvangcentrum) moest gaan. De overige twee Marokkaanse jongeren werden niet geschorst en moesten vast blijven.

Bij elke rechtbank wordt door de griffier getypt wat er tijdens de voorgeleiding door de aanwezigen wordt gezegd. Hier wordt dan ook een rapport van gemaakt en in het dossier van de verdachte gedaan. Het typen van wat er gezegd wordt door de griffier gaat wel anders in de drie rechtbanken. In Alkmaar dicteert de RC namelijk pas nadat iedereen aan het woord is geweest tijdens de voorgeleiding. In Utrecht typt de griffier direct mee tijdens de voorgeleiding en de griffier moet wat hij/ zij heeft getypt hardop voorlezen en indien nodig aanpassen voor zover dat nodig is. In Rotterdam wordt er getypt wanneer de RC zijn/ haar verhaal heeft gedaan en naar de jongere heeft geluisterd. Wat de ouders, advocaat en overige mensen zeggen wordt helemaal niet opgenomen in het rapport. Wanneer de griffier klaar is met typen, wordt het papier ondertekend door de verdachte jongere.

De ouders in Alkmaar en Utrecht komen aan het woord nadat de RC met de jongere het delict heeft besproken. De ouders in Rotterdam komen dus net voor de voorgeleiding aan het woord. Hoe en wanneer de ouders, de Raad voor de Kinderbescherming en Bureau Jeugdzorg precies aan het woord zijn gekomen, zal beschreven worden in de volgende paragrafen. Ook zal beschreven worden of er verschillen worden opgemerkt tussen allochtone

ouders en autochtone ouders met behulp van de observatielijsten die tijdens de observaties zijn gebruikt.

Ouders tijdens de voorgeleiding en de bijbehorende cijfers

Tijdens de 21 voorgeleidingen zijn er negen keer ouders of één van de ouders aanwezig geweest bij de voorgeleiding (42.9%). Van de 21 voorgeleidingen zijn er maar vijf Nederlandse jongere verdachten geobserveerd. Dat betekent dat er 23.8% autochtone jongeren zijn geobserveerd en 76.2% allochtone jongeren. Dit is een opvallend verschil tussen de allochtone verdachten en autochtone verdachten. Van de allochtone jongeren zijn zeven keer van de zestien voorgeleidingen de ouders of één van de ouders aanwezig geweest. Bij de autochtone was dit vier keer van de vijf voorgeleidingen. Als de getallen procentueel met elkaar worden vergeleken dan ziet dat er als volgt uit, namelijk: 43.8% aanwezige allochtone ouders; 80% aanwezige autochtone ouders. Van de zeven aanwezige allochtone ouders is het maar één keer voorgekomen dat beide ouders aanwezig waren (14.3%). En van de vier aanwezige autochtone ouders is het drie keer voorgekomen dat beide ouders aanwezig waren (75%).

Als men zich zou afvragen of er grote verschillen zijn *binnen* de allochtone groepen, dan zijn er geen grote verschillen waargenomen. Tijdens dit onderzoek zijn er drie verschillende etnische groepen geobserveerd, namelijk: Antilliaanse, Marokkaanse en Turkse groepen. Met name tussen de Marokkanen en Turken zijn er geen opvallende verschillen opgemerkt. Wel is er een duidelijk verschil tussen het aantal verdachten. Er waren namelijk drie Turkse jongeren geobserveerd, terwijl de Marokkaanse jongeren tweemaal zoveel waren (zes). De Antilliaanse jongeren zijn net zoals de Marokkaanse jongeren zes keer voorgeleid. Een ander opmerkelijk verschil is dat er nooit Antilliaanse ouders aanwezig waren.

In Rotterdam zijn 25% ouders van alle jongere verdachten aanwezig geweest, in Utrecht 100% en in Alkmaar 80%. Hierbij is het opvallend dat Rotterdam laag scoort als deze rechtbank wordt vergeleken met Utrecht en Alkmaar. Een verklaring voor dat verschil kan te maken hebben met de procedure die de rechtbank Rotterdam hanteert. Namelijk dat de ouders niet aanwezig mogen zijn *tijdens* de voorgeleiding. Dit is aan één van de RC's gevraagd. Hij beweerde dat deze procedure waarschijnlijk geen invloed zal hebben op het aantal aanwezige ouders, terwijl de cijfers in dit onderzoek juist het tegenovergestelde laten zien. Een andere vraag zou kunnen zijn of de ouders wel daadwerkelijk goed worden ingelicht over de datum en tijd van de voorgeleiding. Het is namelijk één keer voorgekomen dat de ouders niet wisten dat de jongere op de dag van de voorgeleiding voor de RC moest verschijnen. De advocaat

zou de ouders gebeld moeten hebben, maar hij had geen nummer van de ouders en belde een kwartier voor de voorgeleiding de parketpolitie om het nummer van de ouders te vragen. De observator heeft de RC gevraagd hoe de ouders werden ingelicht over de datum van de voorgeleiding. De RC wist niet wie deze verantwoordelijkheid had (!). De hoge procentuele cijfers in Alkmaar en met name in Utrecht zou dus ook te maken kunnen hebben met de inlichting van de ouders en het aanwezig mogen zijn bij de voorgeleiding.

Van de 43.8% aanwezige allochtone ouders spreken en begrijpen de ouders niet allen evengoed de Nederlandse taal. Voor ouders die niet de Nederlandse taal spreken is er een mogelijkheid om een tolk in te schakelen. Echter, tijdens geen van de voorgeleidingen was er een tolk aanwezig. Waarom voor deze ouders geen tolk is geregeld, of waarom de ouders zelf geen tolk hebben aangevraagd is onbekend. Er is wel één keer voorgekomen dat de RC in Rotterdam de vader van een Turkse verdachte vroeg, of hij tolk wilde zijn voor de moeder van de jongere omdat de moeder geen Nederlands sprak. Dit had de vader geweigerd, omdat hij was gescheiden met haar en helemaal niet met haar wilde spreken. De RC gaf aan dat het belangrijk is, wat de moeder zegt over de verdachte en dus of hij het alsnog wilde doen. De vader heeft het uiteindelijk geaccepteerd en heeft de vragen en antwoorden vertaald. Bij een andere voorgeleiding in Alkmaar was de zoon van de moeder aanwezig, dus het broertje van de Marokkaanse jongere verdachte. Normaal gesproken mogen er geen overige gezinsleden aanwezig zijn bij voorgeleidingen, mits hij/zij een belangrijke rol speelt in het leven van de jongere. Tijdens deze voorgeleiding mocht het broertje aanwezig zijn, omdat de moeder niet voldoende Nederlands spreekt en wel aan het woord moest komen. Opvallend van de vertaling van het broertje was wel dat hij erg kortaf was en niet altijd ging vertalen. Alleen als de RC wat aan de moeder vroeg, vertaalde het broertje dat en aan het einde heeft hij de beslissing in het Marokkaans aan zijn moeder medegedeeld. Dus de gezinsleden die vervangers zijn voor een professionele tolk zijn minder goed en bijna onvoldoende voor de ouders.

Hiervoor is het resultaat weergegeven van de aanwezige allochtone ouders en autochtone ouders. Het is duidelijk dat autochtone ouders vaker aanwezig zijn (80%) dan de allochtone ouders (43.8%). Het resultaat met betrekking tot de omgang van de aanwezige ouders met de jongeren kan niet in cijfers weergegeven worden net zoals de aanwezigheid van de ouders. Over het algemeen kan wel gezegd worden dat de aanwezige ouders geïnteresseerd luisteren naar de RC en zich betrokken bij de voorgeleiding voelen. Eén van de overeenkomsten tussen de allochtone ouders en autochtone ouders is dat zij met de RC respectvol communiceren en zijn beslissing waarderen en die niet tegenspreken. De ouders

geven ook altijd een antwoord als het nodig is. De omgang met de jongere gaat ook liefdevol. Het is niet voorgekomen dat de ouders bijvoorbeeld heel erg boos waren op de jongere, zodat ze wilden dat hij vast zou moeten zitten. Alle aanwezige ouders (op één na) wilden dat hun kind op vrije voeten zou komen. De ouders geloven er namelijk in dat zij wel de nodige stappen thuis kunnen zetten, bijvoorbeeld huisarrest, de jongere te verbieden om te spreken met zijn/haar slechte vrienden, geen computer, geen telefoon, etc. Ouders hebben niet bij een voorgeleiding (op één Nederlandse moeder na) aangegeven dat ze niet weten wat ze met hun kind moeten doen. Hieruit kan opgemaakt worden dat de aanwezige ouders zich verantwoordelijk voelen voor hun kind. Er blijft echter altijd een vraagteken over het aankunnen van de opvoeding en de sociale wenselijkheid van de antwoorden van de ouders.

Er zijn tevens verschillen geobserveerd tussen de allochtone ouders en autochtone ouders tijdens de voorgeleiding. Het is onder meer opvallend dat in een aantal voorgeleidingen de allochtone moeders verlegen zijn. In eerste instantie zou men denken dat de moeder de Nederlandse taal niet beheerst, maar dat was niet het geval. Het is namelijk twee keer voorgekomen dat de aanwezige Marokkaanse moeder bijna niets zei. Het enige dat één moeder heeft gezegd is dat ze haar zoon naar huis wilde meenemen. De andere Marokkaanse moeder moest veel huilen en heeft niets tijdens de voorgeleiding gezegd. Het is niet voorgekomen dat een allochtone moeder veel heeft gezegd tijdens de voorgeleiding. De verlegenheid is niet opgemerkt bij autochtone moeders. Die zijn daarentegen spraakzaam. De Nederlandse moeders hebben ook de neiging om tussendoor te praten. Het is bijvoorbeeld voorgekomen dat de moeder tegen de jongere heeft gezegd meer te vertellen over het delict. De Nederlandse moeders springen in als ze merken dat de jongere vastloopt en of minder vertelt dan dat ze weten. Hierbij wordt dus opgemerkt dat de Nederlandse moeders zeer betrokken zijn in vergelijking met de allochtone moeders. Echter, dit betekent niet automatisch dat allochtone moeders minder geïnteresseerd zijn dan autochtone ouders. Respect voor autoriteiten heeft namelijk een behoorlijke invloed op het gedrag van de allochtone moeders, terwijl dat niet het geval is bij autochtone moeders. De autochtone moeders kiezen er juist voor om voor zichzelf op te komen en spraakzaam te zijn. Zoals eerder is gezegd, wilden alle ouders (op één na) hun kind naar huis meenemen. Bij één Nederlandse moeder was dit niet het geval. Zij had tegen de RC gezegd dat zij ook werkt en geen macht meer heeft over de jongere. Deze moeder was ook woedend op de RC, omdat de jongere eigenlijk vast zou horen te zitten en omdat er geen plek was in de instelling was de jongere op vrije voeten. Door de laksheid van 'hun' is hij weer opgepakt. De moeder had alle instanties (inclusief de RC) over een kam geschoren. De RC heeft duidelijk gemaakt dat hij

zich niet bemoeit met de plaatsing van de jongere en zij hem daarom niet kan beschuldigen. Ook hier is te merken dat de moeder heel openlijk naar voren komt.

Dat de allochtone moeders minder spraakzaam zijn dan de autochtone moeders heeft waarschijnlijk niet met de eventuele taalproblemen te maken. Er was namelijk bij één voorgeleiding een zontje van de moeder aanwezig die alles kon vertalen. Echter, de moeder heeft haar zoon ook niets verteld waarvan ze wilde dat het vertaald zou worden. Bij een andere voorgeleiding waar de Marokkaanse moeder wel redelijk de Nederlandse taal beheerste, heeft de moeder ook heel weinig gezegd. Het is hoogstwaarschijnlijk dat respect die ze hebben voor hogere instanties (in dit geval de RC) invloed heeft op de spraakzaamheid. De taalproblemen waren namelijk geen directe invloed op de spraakzaamheid van de niet goed Nederlands sprekende moeders, omdat er altijd een gezinslid aanwezig was voor een eventuele vertaling.

De spraakzaamheid van de autochtone moeders was niet te zien bij de autochtone vaders. De vaders waren integendeel stil en zeiden pas iets als de RC iets vroeg. De Nederlandse vaders hadden overwegend een strenge/boze blik. Zij luisteren goed naar de RC en hebben de bijzittende moeders gesteund door bijvoorbeeld een hand te geven. De Nederlandse vaders waren over het algemeen niet verdedigend en wilden dat de waarheid over het delict boven water moest komen. De allochtone vaders wilden net zoals de autochtone vaders ook dat de waarheid boven water zou komen. De vaders van beide groepen keken even 'weinig' naar de jongere en waren meer geïnteresseerd in het verhaal van de RC. Het is wel één keer opgevallen dat de Marokkaanse jongere zeer respectvol was voor zijn vader. Hij had namelijk voor en na de voorgeleiding de hand van zijn vader gekust. Dit gaf de vader ook een eergevoel. De vader was trots op zijn zoon, omdat hij zijn vader respect had getoond door de hand van zijn vader te kussen. De autochtone jongeren omhelzen eerder hun moeder dan hun vader. Hieruit kan opgemerkt worden dat allochtone jongeren zich meer zorgen maken om een goede zoon te zijn voor hun vader dan voor de moeder, terwijl autochtone jongeren meer de liefde zoeken bij hun moeder. Het is tevens opgevallen dat allochtone moeders naar de voorgeleiding komen als de vader niet kan (op één na). Indien de vader wel aanwezig was, was er geen moeder te zien. Voor de autochtone gezinnen geldt dit niet; de ouders waren beide aanwezig indien ze niet waren gescheiden.

Tevens is opgevallen dat de RC niet doorvraagt als de ouders niet spraakzaam zijn. De RC's steken er namelijk niet veel energie in als de ouders niet willen/kunnen praten. Er is tevens geen verschil opgemerkt qua gedrag van de RC's jegens de allochtone ouders en autochtone ouders. De RC's hebben dezelfde vragen gesteld aan de allochtone ouders en

autochtone ouders. De RC ging er pas op in als de ouders veel te vertellen hadden. Er is door de RC's minder de gelegenheid gegeven tot vragen en/of opmerkingen voor ouders die weinig hebben gepraat. Dat geldt echter zowel voor allochtone ouders als voor autochtone ouders.

Conclusie en discussie

Met dit onderzoek is geprobeerd antwoord te geven op de volgende hoofdvraag: “In hoeverre bestaat er een verschil in betrokkenheid tussen allochtone ouders en autochtone ouders bij de jeugdvoorgeleiding bij de RC?” Hierbij is gekeken of er een verschil is tussen de allochtone en autochtone ouders bij het deelnemen aan de voorgeleiding en of er een verschil is tussen de allochtone en autochtone ouders met betrekking tot de omgang met de jongere tijdens de voorgeleiding. Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van een observatielijst die voor elke voorgeleiding is ingevuld. Er zijn tevens opmerkingen genoteerd op de observatielijsten daar waar dat nodig was. In totaal zijn er 21 voorgeleidingen geobserveerd in drie verschillende rechtbanken, te weten: Alkmaar, Utrecht en Rotterdam. Van de 21 voorgeleidingen waren er vijf autochtone jongeren en zestien allochtone jongeren. Van deze groep jongeren waren er vier van de vijf autochtone ouders aanwezig en er waren zeven van de zestien allochtone ouders aanwezig. Van de zestien allochtone jongeren waren zes van Marokkaanse afkomst, zes van Antilliaanse afkomst, drie van Turkse afkomst en één jongere waarvan de afkomst onbekend was.

Om een antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag zijn de observatielijsten per stuk geanalyseerd. Er is geprobeerd om overeenkomsten, verschillen en opvallende aspecten te constateren met behulp van de observatielijsten. Tevens is er gebruik gemaakt van deelvragen om een antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag. Op de eerste deelvraag: “Bestaat er een verschil tussen de allochtone en autochtone ouders bij het deelnemen aan de voorgeleiding?” kan een duidelijk antwoord gegeven worden. Van de drie rechtbanken waren namelijk 43.8% aanwezige allochtone ouders, terwijl er 80% aanwezige autochtone ouders waren. Deze cijfers laten een verschil in betrokkenheid zien tussen de allochtone ouders en autochtone ouders. Wat betreft deelname aan de voorgeleiding zijn de autochtone ouders meer betrokken bij de voorgeleiding dan allochtone ouders. De hypothese die voor deze deelvraag is opgesteld, namelijk: “Er is een verschil tussen allochtone en autochtone ouders met betrekking tot de omgang met de jongere tijdens de voorgeleiding”, wordt dan ook aanvaard en niet verworpen.

De tweede deelvraag is: “Bestaat er een verschil tussen allochtone en autochtone ouders met betrekking tot de omgang met de jongere tijdens de voorgeleiding?” In tegenstelling tot de eerste deelvraag kan op tweede deelvraag geen antwoord gegeven worden met cijfers. Het is daarom ook moeilijker om er achter te komen of een verschil bestaat tussen de allochtonen en autochtonen. Er kan geconstateerd worden dat zowel de allochtone ouders als de autochtone ouders liefdevol waren tegenover hun kind. Beide groepen hebben wel eens

hun kind gekust of omhelst. De ouders waren niet per se verdedigend, maar wilden wel absoluut dat de waarheid boven water zou moeten komen. Wat dit betreft waren er geen verschillen op te merken. Er was wel een verschil tussen de allochtone moeders en autochtone moeders. Allochtone moeders en dan met name Marokkaanse moeders waren niet spraakzaam, terwijl ze wel de mogelijkheid hadden om te praten. Wel wilde een moeder haar kind mee naar huis nemen en een andere moeder moest veel huilen, vooral toen ze hoorde dat haar kind vast moest blijven zitten. De autochtone moeders zijn vergeleken met allochtone moeders erg spraakzaam en helpen hun kind mee met hun verhaal. De moeders springen namelijk eerder in als de jongere minder heeft verteld dan het volgens de moeder is.

Indien gekeken wordt naar de eerste deelvraag en het resultaat daarvan, kan geconcludeerd worden dat de autochtone ouders meer betrokken zijn bij de voorgeleiding en er een duidelijk verschil is tussen beide groepen. De tweede deelvraag bevestigt dit echter niet per se. Zowel de allochtone ouders als de autochtone ouders zijn geïnteresseerd in het kind en maken zich zorgen om de jongere. Wel is er een verschil in de manier waarop dit gebeurt. Bij allochtonen gaan jongeren eerder naar de vader en kussen ze de hand van de vader. Bij autochtonen gaan de jongeren eerder naar de moeder en omhelzen ze hun moeder. Deze resultaten hebben betrekking op de aanwezige ouders en zegt niets over de ouders die niet aanwezig zijn. Deze resultaten betekenen echter niet dat er verschil is tussen de allochtone en autochtone ouders met betrekking tot de omgang met de jongere tijdens de voorgeleiding. Er is namelijk wel een verschil in omgang (de manier waarop) maar dit betekent niet dat er een verschil is in de 'mate' van de omgang.

Om terug te komen op de hoofdvraag: "In hoeverre bestaat er een verschil in betrokkenheid tussen allochtone ouders en autochtone ouders bij de jeugdvoorgeleiding bij de RC?" kan geconcludeerd worden dat er een verschil is tussen allochtone ouders en autochtone ouders. De allochtone ouders komen minder snel opdagen dan autochtone ouders. Echter, de aanwezige allochtone ouders bij de voorgeleiding laten geen verschil zien vergeleken met de autochtone ouders qua interesse die ze voor hun kind hebben. Het verschil is eerder te zien in de manier van omgang. De allochtone ouders laten duidelijk zien dat ze respect hebben voor de RC en praten daarom veel minder, voornamelijk de Marokkaanse moeders. De autochtone ouders zijn meer open en kunnen hun vragen heel direct stellen en meer praten.

Het was opvallend dat vooral in Rotterdam de ouders het vaakst niet kwamen opdagen. Hierbij zou men voorzichtig moeten zijn met het trekken van de conclusie dat allochtone ouders minder zijn betrokken dan autochtone ouders. Een belangrijke vraag is namelijk waarom in Utrecht en Alkmaar de ouders wel kwamen opdagen. In Utrecht waren de

ouders altijd aanwezig en in Alkmaar één keer niet. Een belangrijk verschil tussen rechtbank Rotterdam en rechtbank Alkmaar en Utrecht is dat de ouders in Rotterdam niet aanwezig mogen zijn tijdens de voorgeleiding, terwijl dit wel in Alkmaar en Utrecht mag. In Rotterdam praten de ouders namelijk vóór de voorgeleiding met de RC. Wellicht zal dat invloed hebben op de opkomst van de ouders. Het kan ook zijn dat de ouders niet goed genoeg worden ingelicht over de tijd en datum van de voorgeleiding. Er blijft dus een vraagteken bij de vraag waarom zoveel ouders niet komen opdagen in Rotterdam en wel in Alkmaar en Utrecht. Men zou tevens voorzichtig moeten zijn met het trekken van de conclusie, omdat in Rotterdam er tien van de twaalf allochtone jongeren waren.

De conclusies van dit onderzoek moeten echter, zoals hierboven vermeld, voorzichtig worden geïnterpreteerd aangezien het ook om een kleine onderzoeksgroep gaat. Er zijn immers slechts 21 voorgeleidingen geobserveerd. Van de 21 voorgeleidingen waren het slechts vijf autochtonen. Dit aantal is niet voldoende om een duidelijk verschil te maken tussen beide groepen. Toekomstig onderzoek zal gebruik moeten maken van een onderzoeksgroep die groter is, zodat de conclusies gegeneraliseerd kunnen worden naar een grotere groep jongeren.

In dit onderzoek is tevens beknopt gekeken naar verschillen binnen de allochtone groep. Toekomstig onderzoek zal moeten kijken naar alleen de etnische groepen binnen de allochtonen. De etnische groepen zouden namelijk niet over één kam geschoren mogen worden. Wel is in dit onderzoek bijvoorbeeld vermeld om welke etnische groep het gaat. In dit onderzoek waren er echter slechts drie verschillende etnische groepen en was er geen grote verscheidenheid.

Al met al zijn uit dit onderzoek interessante verschillen en overeenkomsten naar voren gekomen tussen allochtone ouders en autochtone ouders die tot verder onderzoek uitnodigen.

Literatuurlijst:

- Althoff, M. (2005). Het beeld van de jeugd als criminaliteits- en veiligheidsprobleem. Een discours-theoretische verklaring. *Pedagogiek*, 4, 262-278.
- Althoff, M. (2008). Jeugd, media en geweld. In I. Weijers, & C. Eliarts (Eds.), *Jeugdcriminologie* (pp. 283-300). Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Bergsma, M. (2003). Betrouwbaarheid en validiteit van kwalitatief georiënteerde operational audits. *Sectie Internal/Operational Auditing*, 1-46.
- Bervoets, E. & Torre, E. van der (2007). Criminele Marokkaanse jongens. Het waait niet over. In: M. Easton & P. Ponsaers (red.), *Kleur bekennen. De rol van politie en justitie in de aanpak van discriminatie* (pp. 29-36). Mechelen: Kluwer.
- Bovenkerk, F. (2009). *Etniciteit, criminaliteit en het strafrecht*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Bronfenbrenner, U. (1986). Ecology of the family as a context for human development: Research perspectives. *Developmental Psychology*, 22, 723-742.
- Deater-Decker, K., Dodge, K.A., Bates, J.E., & Pettit, G.S. (1998). Multiple risk factors in the development of externalizing behavior problems: Group and individual differences. *Development and Psychopathology*, 10, 469-493.
- De Blois M. (2008). *Grondslagen van het recht, 1 Hoofdlijnen*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- De Bruijn, M. (2008). Rechter-commissaris, kinderrechter, en meervoudige kamer. In I. Weijers, & F. Imkamp (Eds.), *Jeugdstrafrecht* (pp. 131-148). Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Dishion, T. J., & Patterson, G. R. (2006). The development and ecology of antisocial behavior. In D. Cicchetti & D. Cohen (Eds.), *Developmental psychopathology*. (pp. 503-541). New York: Wiley & Sons.
- Dodge, K. A., Coie, J. D., & Lynam, D. (2006). Aggression and antisocial behavior in youth. In N. Eisenberg, W. Damon & R. M. Lerner (Eds.), *Handbook of child psychology*: (pp. 719-788). New York: Wiley.
- Groenendaal, H. & Dekovic, M. (2000). Risicofactoren voor kwaliteit van de opvoeding. *Pedagogiek*, 1, 3-22.
- Hakkert, A. (1999). *Ouders en reacties op jeugdcriminaliteit. Een verkenning van de mogelijkheden en beperkingen van de ouderlijke betrokkenheid*. Den Haag: WODC.
- Hauber, A. R., Zandbergen, J. G. A., & Toornvliet, L. G. (1999). *Reintegrative shaming in de*

- Halt-afdoening*. Leiden: Universiteit Leiden, Criminologisch Instituut.
- Helsen, M., Vollebergh, W., & Meeus, W. (1999). Psychosociale problemen in adolescentie: De samenhang met hechting aan ouders en vrienden en identiteit. *Nederlands Tijdschrift voor de Psychologie*, 54, 256-275.
- Hofstede, G. (2002). Culturele diversiteit in de Nederlandse samenleving. *Justitiële Verkenningen*, 28, 9-18.
- Huiberts, A.M.P., Meeus, W.H.J., Oosterwegel, A., & Vollebergh, W.A.M. (2002). Etnische verschillen in verbondenheid met ouders en gedragsautonomie. *Pedagogiek*, 3, 233-249.
- Junger-Tas, J. (1996). *Jeugd en gezin. Preventie vanuit justitieel perspectief*. Den Haag: Ministerie van Justitie-Directie Beleid.
- Leuw, E. (1997). *Criminaliteit en etnische minderheden. Een criminologische analyse Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum*. Den Haag: WODC
- Ministerie van Justitie, Directie Justitieel Jeugdbeleid, *De jeugdige in het jeugdstraf(proces)recht*, 1 februari 2008, www.justitie.nl.
- Ministerie van Justitie, Beleidsregels, *Aanwijzing rechtsbijstand politieverhoor*, 15 april 2010, www.justitie.nl.
- Nauta, O. (2008). *Recidivemeting trajecten aanpak en preventie jeugdcriminaliteit*. Den Haag: Ministerie van Justitie-Jeugd.
- Nijboer, J. (2001). Spanningsbenaderingen. In E. Lissenberg S. van Ruller & R. van Swaaningen (red.), *Tegen de regels IV. Een inleiding in de criminologie* (pp. 171-189). Nijmegen: Ars Aequi Libri.
- Nijsten, C., P. Geense, T. Pels., & W. Vollebergh. (2002). *Vragen en behoeften van allochtone ouders van jeugdigen die in aanraking komen met politie en justitie*. Den Haag: WODC.
- Otten, R., Zwaluw, C.S., van der Vorst, H., & Engels, R.C.M.E. (2008). Partner effects and bi-directional parent-child effects in family alcohol use. *European Addiction Research*, 14, 106-112.
- Robson, C. (2002). *Real World research*. UK: Blackwell Publishing.
- Slump, G. J., Dijk, E. van, Klooster, E., & Rietveld, M. (2000). *Stop-reactie. Bereik, ervaringen en effecten tijdens het experimentele jaar*. Den Haag: Ministerie van Justitie.

- Van der Laan, A., van der, Blom, M., Tollenaar, N., & Kea, R. (2010). *Trends in de geregistreeerde jeugdcriminaliteit onder 12- tot en met 24-jarigen in de periode 1996-2007*. Den Haag: Ministerie van Justitie
- Van Gemert, F. (1998). *Ieder voor zich. Kansen, cultuur en criminaliteit van Marokkaanse jongens*. Amsterdam: Het Spinhuis.
- Van San, M. (2008). Een wereld van verschil. In I. Weijers, & C. Eliarts (Eds.), *Jeugdcriminologie* (pp. 283-300). Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Werdmölder, J.T.W.A. (2005). *Marokkaanse lieverdjes: Crimineel en hinderlijk gedrag onder Marokkaanse jongeren*. Amsterdam: Balans.

Bijlage 1 (observatielijst):

Observatielijst Voorgeleidingen		No.:
Algemeen		
Naam Observator:		Naam Rechter-Commissaris:
Datum zitting:	Start en eindtijd:	Datum:
Geboortedatum jongere:		
Jeugdstrafrecht		Nationaliteit:
Bijzonderheden (ruis):		Processuele voorschriften
		Cautie: - - Uitleg door RC: - Maakt de verdachte gebruik van zwijgrecht:
Beschrijving setting (plattegrond) Rb:		Uiting onschuldpresumptie:
		Schending van pressieverbod: Weinig 1 2 3 4 5 Veel
Gegevens jeugdige verdachte		
Leeftijd:	Geslacht:	Etniciteit:
Ontkennende verdachte:		First Offender:
Delictsomschrijving:		Voorarrest:
Uitleg Rituelen:		
Houdt rekening met cognitieve vermogen:		
Contextgerelateerde ervaring:		

Aanwezigen		
	Aanwezig	Reden afwezig
Jeugdige verdachte		
Ouders (vader/moeder)		
Overige familie		
Raad voor de Kinderbescherming		
Jeugdzorg		
Voogd		
Tolk		

Communicatie rechter-commissaris algemeen	
Tempo (laag – hoog)	1 2 3 4 5
Volume (zacht – hard)	1 2 3 4 5
Articulatie (onduidelijk – overdreven)	1 2 3 4 5
Intonatie (vriendelijk – streng)	1 2 3 4 5
Moeilijkheidsgraad taalgebruik (te makkelijk – te moeilijk)	1 2 3 4 5
Gebruik van jargon (niet – veel)	1 2 3 4 5
Verduidelijking jargon (niet – veel)	1 2 3 4 5
Gebruik van afkortingen (niet – veel)	1 2 3 4 5
Verduidelijking afkortingen (niet – veel)	1 2 3 4 5
Doorvragen (niet – veel)	1 2 3 4 5
Overig	

Inhoud Communicatie Rechter-commissaris - verdachte		
	Genoemd	Beschrijving
<i>Delict</i>		
<ul style="list-style-type: none"> Bespreken feiten 		
<i>Interesse voor verdachte</i>		
<ul style="list-style-type: none"> Situatie thuis 		
<ul style="list-style-type: none"> School / opleiding 		
<ul style="list-style-type: none"> Vrijtijdsbesteding 		
<ul style="list-style-type: none"> Vrienden 		
<ul style="list-style-type: none"> Vraag naar toekomstplannen verdachte 		
<ul style="list-style-type: none"> Vraag naar hulpverlening (indien van toepassing) 		
<i>Positieve beïnvloeding</i>		
<ul style="list-style-type: none"> Begrip tonen 		
<ul style="list-style-type: none"> Complimenteren 		
<ul style="list-style-type: none"> Aanmoedigen 		
<i>Moraliteit</i>		
<ul style="list-style-type: none"> Beroep op schuldgevoel 		
<ul style="list-style-type: none"> Beroep spijtgevoelens 		
<ul style="list-style-type: none"> Beroep op schaamte 		
<ul style="list-style-type: none"> Terechtwijzing 		
<ul style="list-style-type: none"> Beroep op eigen verantwoordelijkheid 		
<i>Overig</i>		
<ul style="list-style-type: none"> Standpunt RC duidelijk naar voren? 		
<ul style="list-style-type: none"> 		
<ul style="list-style-type: none"> Overige informatie 		

Communicatie Rechter-commissaris - ouders van verdachte

	Geobserveerd	Verduidelijking
Positieve houding t.o.v. aanwezigheid ouders		
Beroep op emoties ouders		
Beroep op verantwoordelijkheid van ouders		
Laat ouders aan het woord over delict		
Laat ouders aan het woord over gezinssituatie/persoonlijke situatie jongere		
Neemt commentaar van ouders mee in overweging		
Toont begrip voor ouders		
Overig		

Communicatie ouders

	Variabele geobserveerd?	Verduidelijking
<i>Bijdrage inhoudelijk</i>		
<ul style="list-style-type: none"> Verhaal van ouders gericht op verduidelijking situatie 		
<ul style="list-style-type: none"> Verhaal van ouders gericht op verdediging jongeren 		
<ul style="list-style-type: none"> Blijk van begrip van de zitting 		
<i>Emoties</i>		
<ul style="list-style-type: none"> Nerveus 		
<ul style="list-style-type: none"> Boos / Frustratie 		
<ul style="list-style-type: none"> Laconiek / Onverschillig 		

• Verlegen		
• Huilen		
• Opwinding		
<i>Overig</i>		
• Spraakzaam		
• Taalbeheersing Nederlands		